

دربی فروردین ۴۷؛ مسابقه سفید و قرمز آجری

نخستین شهر آورد، تحت‌الشعاع مرگ یوری گاگارین!

در طول مسابقه داریوش مصطفوی بیش از بقیه در آستانه گلزنی قرار گرفت اما در دقیقه ۵۸ از نزدیکی نقطه پنالتی ضربه خود را به تیر عمودی دروازه زد. در دقیقه ۷۶ ضربه سحر بی دقتش را به خارج زد و دو دقیقه بعد هم ضربه پر قدرت او، توسط دروازه‌بان پرسپولیس مهار شد. تک موقعیت پرسپولیس هم در دقیقه ۷۳ توسط کلانی در آستانه دروازه توسط قاضی شعار دفع شد تا دو تیم به تساوی بدون گل رضایت دهند؛ آغازی بر تکراری‌ترین نتیجه رقابت‌های دو تیم.

دیدارهای مهم بعد از دربی

یک روز پس از این مسابقه ورزشگاه امجدیه آماده ترمیم شد و از آن به بعد تا زمان آغاز جام ملت‌های آسیا، تنها تمرینات ملی‌پوشان در این ورزشگاه انجام شد. اندکی بعد هم با برد تیم ملی ارتش ایران مقابل همتای ترکیه‌ای -نخستین برد یک تیم ملی ایران مقابل ترک‌ها- و مسابقه دو تیم زرد و آبی -دو تیم از بازیکنان ملی‌پوش در اردوی جام ملت‌های آسیا- بازی تاج و پرسپولیس مثل سایر مسابقات باشگاهی فراموش شد. هنوز هیچ باشگاهی بزرگتر از تیم ملی نبود.

ایران برای نخستین بار میزبان جام ملت‌های آسیا شده بود و نایب قهرمان بازی‌های آسیایی ۱۹۶۶ می‌خواست این بار در خانه، اولین قهرمانی خود در آسیا را جشن گیرد.

میراثی محو شده

دیدار تاج و پرسپولیس فراموش شد. نیم قرن گذشت تا مسائلی چون اولین گلزن دربی، اولین برنده مسابقه، نخستین خطاری و اخراجی به مسائل قابل بحث و بااهمیت تبدیل شوند اما در آن روزگار کسی اهمیتی به این آمار نمی‌داد. قبل از آن هم کسی اهمیت نداده بود. به طوری که حتی شکل‌گیری شاهین و انحلال آن، هاله‌ای افسانه‌ای پیدا کرده بود.

سال ۱۳۴۷ بود، هنوز سه دهه هم از شکل‌گیری مسابقات استان تهران نمی‌گذشت، حتی نیم قرن هم از آغاز ورزش مدرن ایران سپری نشده بود، تقریباً تمامی مردان نسل اول ورزش ایران -و طبیعتاً فوتبال ایران- زنده بودند اما آمارها ناقص بود، توجهی به مسابقات، عناوین و افتخارات گذشته فوتبال نمی‌شد و به این ترتیب تاج و پرسپولیس، صاحب میراثی بودند که چندان توجهی بدان نداشتند. میراثی محو شده که قدمت آن، حتی از قدمت امجدیه پیر هم بیشتر بود...

و این تیم را قهرمان جهان کرد. در مقابل پرسپولیس‌های ۳-۴ بازی می‌کردند. سیستمی جدیدتر که در لیگ انگلیس پوست انداخته بود و توازن دو خط هافبک و حمله را بیشتر می‌ساخت.

یک بازی متوسط

«انتظار می‌رفت این دو تیم طی یک بازی خوب و پرگل، آغاز خوبی را برای فصل جدید فوتبال در سال نو نمایش دهند اما دور از آن انتظار شیرین، دیدار تاج و پرسپولیس در حد یک بازی متوسط و بدون گل پایان یافت که گاهی در لحظات زودگذر، جرقه‌های گرما بخشی در میدان پدیدار می‌گشت.

تاج از همان آغاز نشان داد که به نیروی بازی خود متکی است و بدین لحاظ هرگاه صاحب توپ می‌شد، با خونسردی کامل و تکنیک رضایتبخش سعی می‌نمود تا نقشه خود را برای پیروزی پیاده کند و همین موجب شد که خط حمله تاج، بارها دروازه پرسپولیس را به سختی تهدید کند اما هرگز از این تهدیدها به نفع تاج، کاری از پیش نرفت زیرا شتابزدگی آنان بهترین امیدی بود که بازیکنان پرسپولیس بدان دل بسته بودند.»

بعدها چنین مسابقات متوسطی با چند صحنه انگشت شمار، بارها و بارها در مسابقات دو تیم تکرار شد تا همچنان آمار مساوی‌های دربی از آمار برد و باخت هر یک از تیم‌ها بیشتر باشد. اتفاقی که در کمتر دربی دنیا رخ داده است.

افتخار به هواداران

«در مقابل بازی سنجیده و بالارزش تاجی‌ها، پرسپولیس از ابتدا به نیروی تماشگر و قدرت بدنی خود و حملات ضحمله‌ای خود، امید داشت و در این میان، کاشانی دفاع پرسپولیس آخرین مبارزی بود که با شایستگی همیشگی که در او سراغ می‌رود، بارها مهاجمان تاج را متوقف می‌کرد. جز این بازیکن، دیگران کمتر از آن بودند که قبلاً دیده بودیم.»

قرار بود از همان ابتدا، استقبال تماشگر، بازی معمولی دو تیم را تحت‌الشعاع قرار دهد. بازیکنان شاهین آنقدر محبوبیت داشتند که حالا با حضورشان در پرسپولیس، آن محبوبیت را به تیم جدید منتقل کنند و تیم قرمز در چشم به هم زدنی محبوب‌ترین تیم پایتخت شود. آنقدر که حتی در نخستین مسابقه خود با رقیب سنتی، به جای توانایی‌های فنی، می‌توانست به طرفداران خود بنازد.

ضربه‌ای به تیر دروازه

آسیا؛ تیمی که هرگز یک بازی رسمی هم انجام نخواهد داد.

پرس پلیس یا پرسپولیس؟!

سرانجام در دو صفحه میانی مجله، رپورتاژی از این مسابقه جای داده شده بود. نام تیم تازه تأسیس سرخپوش به قدری نامأنوس بود که در صفحه ۱۶ از این تیم با عنوان «پرس پلیس» و در صفحه بعدی از آن با عبارت «پرسپولیس» یاد شده بود.

روزی که برای نخستین بار از چند کودک در کناره‌های زمین برای جمع کردن توپ‌ها استفاده شده بود که این امر تا آن زمان در فوتبال ایران کم سابقه بود.

«برای تماشاگران مشتاق فوتبال روز خوبی بود تا خاطره دیدارهای دو تیم شاهین و تاج را در قالب بازی دوستانه پرسپولیس و تاج ببینند و بدین منظور در یک روز خوب و آفتابی بیش از بیست هزار تن که تشنه فوتبال بودند، پس از مدتی دوری خود را به امجدیه رساندند.»

میراثی باارزش برای تیم تازه تأسیس

اینکه تیمی تازه به شکل جدی کار خود را آغاز کند و در نخستین دربی دوستانه خود، بیش از ۲۰ هزار تماشاگر را به امجدیه بکشاند، موهبتی بود که کمتر تیمی از آن برخوردار می‌شد اما لیست اسامی دو تیم نشان می‌داد که این مسابقه، همان دیدار سال‌های قبل تاج و شاهین است اما به دنبال حاشیه‌های رخ داده برای شاهین و انحلال این تیم، بازیکنان آن در یک کوچ دسته جمعی به پرس پلیس، پرسه پولیس یا پرسپولیس پیوسته‌اند. نفرات آنقدر مشهور بودند که خبرنگار نیازی نمی‌دید اسامی کوچک آنها را برای خوانندگان ذکر کند:

«تاج: قاضی شعار - کاردان - لواسانی، رحیمی، اونیک - منشی‌زاده، جمالی (کاپیتان) - جباری، فرزانی، مصطفوی، شرکا

پرسپولیس: طاووسی - آشتیانی، جاسمیان، کاشانی، رضا وطنخواه - بیوک وطنخواه، کاظم رحیمی - بهزادی (کاپیتان) - ممبینی (نوروزی) - گنجاپور، کلانی، ادیبی»

آنچه بعدها از این لیست مورد توجه کسی قرار نگرفت و در غبار دهه‌های بعد به کلی پاک شد، سیستم‌هایی بود که می‌توانست نشان از آینده باشد. خط تیره‌ها و ویرگول‌ها برای جدا کردن پست‌ها از یکدیگر قرار می‌گرفتند و این لیست نشان می‌داد تاج همچنان از روش ۴-۲-۴ استفاده می‌کند؛ روشی که از یک دهه قبل با برزیل به اوج رسید

مهدی زارعی

Mahdi Zarei

لحظه‌های با اهمیت تاریخ، در هنگام وقوع، معمولاً لحظاتی هستند مثل سایر اوقات. روز ۱۶ فروردین ۱۳۴۷، زمانی که دو تیم تاج و پرسپولیس برای نخستین بار مقابل هم ایستادند، کسی درگی از اهمیت ماجرا نداشت. یک روز کیهان ورزشی بسان همیشگی، تصویری از مسابقه فوتبال روز جمعه را روی جلد برده بود و زیر تصویر در کادری قرمز رنگ نوشته بود: «تاج. پرسپولیس: یک بازی که گل نداشت»

در غیاب رنگ آبی

در نیمه دوم دهه ۴۰ شمسی، هنوز روزنامه‌ها و مجلات سیاه و سفید چاپ می‌شدند و جلد کیهان ورزشی هم تفاوتی با سایر صفحات این مجله نداشت. سه رنگ قرمز، سیاه و سفید تشکیل دهنده حروف و تصاویر مجله بودند و از روی عکس، حتی نمی‌شد رنگ پیراهن دو تیم را حدس زد. در عکس روی جلد همایون بهزادی پیراهنی تیره به تن داشت و شورتی تیره‌تر. کیهان ورزشی در زیر عکس او نام «بهزاد» را اشتباهاً نوشته بود تا مشخص شود جلد و مطالب روی آن، در آخرین لحظات بسته شده‌اند. بعدها مشخص شد که پرسپولیس در آن روز پیراهن قرمز آجری و جوراب مشکی داشت و شورت سیاه. قرمز رنگ محبوب رئیس باشگاه بود و اگر «علی عبده» به این رنگ علاقه نداشت، هرگز قرمز وارد ادبیات فوتبال ایران نمی‌شد.

«کاردان» دیگر بازیکن روی جلد، یکدست روشن پوشیده بود. آنهایی که تاج را در استادیوم دیده بودند، در آن سال‌ها عادت کرده بودند که تاج را با پیراهن آبی آسمانی ببینند اما تصویر روی جلد مشخص نمی‌کرد تاج آبی پوشیده یا سفید؟ ظاهراً تاجی‌ها سفید پوشیده بودند. رنگی که رنگ محبوب شاهینی‌های سابق و پرسپولیس‌های فعلی بود و اگر آن روز، تاج سفید نمی‌پوشید، شاید پرسپولیس سفیدپوش می‌شد.

مهم‌ترین اخبار هفته

در مجله ۳۲ صفحه‌ای کیهان ورزشی، اولویت با اخباری بود همچون آمانور شدن تمام بازیکنان ایران، مرگ یوری گاگارین نخستین فضانورد تاریخ، بازی‌های تیم ملی ارتش ایران، اخبار هفته، اسکی ملکه فرح در پیست شمشک و عضویت پرویز قلیچ‌خانی و جلال طالبی در تیم منتخب